

## 2.4. Соціальні та медіа-комунікації

**Ільченко Б.В.**

***bogdan\_ilch@ukr.net***

старший викладач кафедри соціології  
факультету управління персоналом, соціології та психології  
КНЕУ імені Вадима Гетьмана  
м. Київ, Україна

### **ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ В УКРАЇНІ: КОМУНІКАЦІЙНА СКЛАДОВА**

Традиційним інструментом, легітимною формою вирішення соціально-економічних і політичних протиріч, зменшення рівня конфліктності та соціальної напруженості у суспільстві є інститут соціального діалогу.

Складні виклики, які стоять перед українським суспільством в умовах війни, потребують суттєвого переосмислення принципів, підходів та інструментарію управління реалізацією суспільних трансформацій та відновленням країни в поствоєнний період. Саме конструктивний соціальний діалог між усіма стейкхолдерами (зацікавленими сторонами) в сенсі збалансування їх потреб та інтересів в процесі відновлення соціально-економічної сфери може забезпечити необхідний управлінський результат.

Це, у свою чергу, потребує підвищення ефективності соціального діалогу як інституту. Власне його комунікаційна складова як інституалізована система взаємодії (обміну інформацією, переговорів, вирішення конфліктів між зацікавленими сторонами), як показують результати відповідних досліджень [1, 2, 5] наразі є недостатньо усталеною та ефективною.

За Ю. Хабермасом, «публічна сфера – це та сфера соціального життя, де формується громадська думка, це арена, форум публічного дискурсу з приводу соціально-політичних проблем життя та розвитку суспільства... стосується комунікативних інтересів, властивих будь-якому суспільству в цілому, які

трансформуються в конкретні практичні дії, спрямовані на реалізацію цілей, які поділяються всіма його членами» [3].

Розглядаючи діалог як інструмент розвитку як втілення такого публічного дискурсу та як умову підвищення ефективності державного управління в цілому, М. Мартиненко [4] наголошує на необхідності осмислення особливостей діалогічної (демократичної) взаємодії соціальних груп як суб'єктів державного управління, співвідношення демократії та діалогу.

У контексті інституціональної спроможності соціального діалогу вирішувати проблеми та впливати на політику іноземними дослідниками пропонуються інтерпретації ефективності соціального діалогу [5], умовами яких визначаються: 1) необхідна політична підтримка; 2) взаємна довіра та повага сторін; 3) законодавча база, що дозволяє соціальним партнерам брати участь у консультаціях та у розробленні й реалізації основних реформ та політики; 4) наявність працюючих органів (інституцій) соціального діалогу; 5) вільні незалежні та репрезентативні організації.

Водночас реалізація зазначених вище передумов (*на жаль, часто це лишається поза увагою дослідників та практиків – авт.*) можлива лише за наявності усталених комунікацій, їх ефективної організації на різних рівнях соціального діалогу, що і є основою як для формування та згуртованості сторін, посилення взаємної довіри, так і в частині узгодження та прийняття рішень соціальними партнерами (укладання обов'язкових для виконання усіма сторонами угод тощо).

Розглядаючи інститут соціального діалогу з позицій синергетики, правомірно розглядати його як певний метаатрактор, який відіграє роль фільтру, що відсікає застарілі норми, правила, небажані новації, і навпаки, «притягує» бажані для соціальної системи в біфуркаційний період її розвитку (*війна, безумовно, і є таким періодом – авт.*) зміни, тобто забезпечує безпечний для неї рівень ентропії шляхом прийняття узгоджених та прийнятних для усіх ключових стейкхолдерів рішень-атракторів (стратегій розвитку, законів, угод тощо), тим самим сприяє трансформації застарілих суспільних інститутів,

максимізуючи рівень безпеки суспільства (новий порядок, вихід системи на більш високий рівень розвитку).

Таким чином, комунікаційна складова соціального діалогу як інституту – здатність забезпечувати інформаційну різноманітність (негентропію) як механізм подолання проблем (хаос, ентропія) через узгоджену політику (атрактор) – є важливим аспектом його ефективності.

У синергетичній інтерпретації *соціальний діалог, його ефективність, на нашу думку, необхідно розглядати в трьох аспектах:*

- ***сталі комунікації*** (усталений обмін актуальною інформацією, консультації, переговори, примирні процедури за умови якісної організації відповідними компетентними інституціями, що забезпечуватиме вихід системи на найбільш виграшний атрактор (концепція, стратегія, рішення) із поміж певної множини альтернатив);
- ***позитивний соціальний капітал*** як посилення згуртованості сторін, засноване на високому рівні взаємної довіри, що, як результат, призводить до консенсусу у прийнятті атракторів-рішень (укладені колективні договори та угоди, узгоджені стратегічні документи в сфері соціально-економічного розвитку країни тощо);
- ***відповідальне соціальне партнерство*** – соціальна відповідальність усіх зацікавлених сторін за реалізацію атракторів-рішень на відповідних рівнях соціального діалогу із застосуванням чітко артикульованих санкцій (формальні та неформальні норми) до порушників. Наслідком цього стає зниження ентропії системи та, відповідно, посилення її упорядкованості, а отже, і безпеки.

### **Висновки.**

Таким чином, створення ефективної системи публічних комунікацій є важливою передумовою подальшої інституалізації соціального діалогу як в традиційній трипартійній, так і в мультипартійній моделі, яка базується на максимальному представництві інтересів громадськості (стейкхолдерів) в рамках реалізації політики в соціально-трудовій та соціально-економічній

сферах. Саме завдяки цій системі можливе забезпечення прозорості, відкритості та інклюзивності соціального діалогу.

### **Використана література:**

1. Vnuchko, S., Ilchenko, B., & Roi, V. (2018). How to Set up Effective Social Dialogue in Ukraine? – Kiev: Civic Synergy. – 36 с. [Електронний ресурс]. URL <https://scc.org.ua/content/yak-nalagoditi-efektivniy-socialniy-dialog-v-ukrayini>
2. Аналітичний огляд з питань сучасного стану та перспектив імплементації положень Глави XXI Угоди про Асоціацію Україна – ЄС щодо розвитку публічних комунікацій та соціального діалогу // журнал «Роботодавець», 2019 (лютий-березень). – с.12-43. [Електронний ресурс]. URL: [https://issuu.com/robotodavets.in.ua /docs/robotodavez\\_02-2019](https://issuu.com/robotodavets.in.ua /docs/robotodavez_02-2019)
3. Habermas J. The Public Sphere in Seidman, S (ed.) / Jurgen Habermas on Society and Politics. – Boston : Beacon Press, 2013.
4. Соціальне партнерство і державна політика: від теорії до практики демократизації державного управління. За заг. ред. В. М. Мартиненка. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Харк. регіон. ін-т держ. упр. Х.: Магістр, 2009. - 251 с.
5. Проект технічного співробітництва «Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні» за фінансування Уряду Данії. На шляху до ефективного, впливового та інклюзивного соціального діалогу в Україні. Зелена книга – версія для обговорення. – К: 2019. – 29 с.